

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 24 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Piotr Jarmundowicz

Protokolant: Leszek Matuszek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa I. Z.

przeciwko M. B. (1)

o ustalenie

I. oddać powództwo,

II. nie obciążyć powódki kosztami procesu.

UZASADNIENIE

I. Z. w pozwie wniesionym przeciwko M. B. (1) domagała się stwierdzenia nieważności umowy darowizny i ustanowienia służebności mieszkania zawartej w dniu 3 sierpnia 2009 roku przed notariuszem J. O. (rep. A nr (...)). Ponadto, domagała się zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Uzasadniając wskazała, że od 1999 roku leczy się psychiatrycznie z powodu choroby afektywnej dwubiegunowej. W dniu zawarcia umowy jej stan zdrowia uległ pogorszeniu – tj. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dodała, że obecnie znajduje się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, gdyż nie ma mieszkania.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Domagał się również zasądzenia od powódki na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7200 zł.

W uzasadnieniu wskazał, że nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 82 k.c., warunkujące uznanie złożonego przez powódkę oświadczenia woli za nieważne. Twierdził, że powódka tak w dniu zawarcia umowy darowizny (3 sierpnia 2009 roku), jak i w dniu zrzeczenia się służebności mieszkania (9 września 2009 roku) nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Twierdził, że powódka działała w sposób świadomy i swobodny, zgodne ze swoją wolą, którą wyraziła dużo wcześniej tj. w dniu 1 czerwca 2002 r., kiedy to zawarła z nim i jego żoną umowę, na mocy której miał wraz z żoną wprowadzić się do tego mieszkania w zamian za pomoc finansową i opiekę. Dodał, że w mieszkaniu tym zamieszkał wraz z żoną w dniu 3 czerwca 2002 roku, regulował wszystkie opłaty, zapewniał powódce utrzymanie. Podał, że w roku 2003 powódka zawarła związek małżeński i wprowadziła się do męża, po rozwodzie zamieszkała u swojej matki i ojczyma. Wskazał, że w dniu 8 maja 2008 roku została zawarta umowa przeniesienia własności mieszkania na rzecz powódki jako członka spółdzielni mieszkaniowej. Jak twierdził, wspólnie z żoną załatwiał wszystkie formalności i ponosił koszty z tym związane. Utrzymywał, że na przełomie czerwca i lipca 2009 roku powódka ponownie wprowadziła się do mieszkania i w czasie wspólnego zamieszkiwania utrzymywał ją. W dniu 3 sierpnia 2009 roku powódka dokonała darowizny przedmiotowego lokalu

mieszkalnego na jego rzecz, on zaś ustanowił na jej rzecz dożywotnią i nieodpłatną służebność mieszkania. Podkreślił, że w chwili zawarcia umowy powódka była całkowicie zdrowa, normalnie funkcjonowała, nie działała z brakiem rozeznania, znała znaczenie własnego postępowania. Dalej wskazał, że we wrześniu 2009 roku czynił starania celem uzyskania kredytu, ale z uwagi na obciążenie nieruchomości służebnością mieszkania, bank odmówił mu kredytu. Dlatego też zwrócił się do powódki o zniesienie służebności, co powódka uczyniła w dniu 9 września 2009 roku. Składając to oświadczenie zdawała sobie sprawę z przyczyn złożenia tego oświadczenia i w pełni to akceptowała. Podał, że następnie darował tę nieruchomość swojej żonie, która uzyskała kredyt, którego zabezpieczeniem był ten lokal mieszkalny. Podkreślił, że za pieniądze pochodzące z kredytu spłacił długi oraz dokończył remont mieszkania. Dodał, że w 2010 roku powódka wyprowadziła się do swojego nowego partnera. Następnie, wiosną 2011 roku, powódka oświadczyła, że chce odzyskać mieszkanie. Wprawdzie proponował jej, że najmie albo kupi dla niej kawalerkę, ale powódka odrzuciła te propozycje. Podniósł, że wszystkie podejmowane przez powódkę czynności w ciągu ostatnich lat jednoznacznie wskazywały na jej wolę przekazania mu mieszkania w zamian za opiekę oraz pomoc finansową. Twierdził, że nieuzasadnione są twierdzenia powódki, że działała w stanie wyłączającym swobodne i świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Podkreślił, że sama w sobie choroba psychiczna i niedorozwój umysłowy nie powodują skutków z art. 82 k.c. Musi bowiem zachodzić związek przyczynowy pomiędzy nimi a stanem w konkretnym momencie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Sam fakt, iż powódka leczyła się psychiatrycznie nie przesądza, iż w chwili podpisywania darowizny działała w stanie wyłączającym świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny:

Powódka I. Z. od roku 1999 leczy się psychiatrycznie z powodu choroby psychicznej – choroby afektywnej dwubiegunowej. Pomimo choroby, powódka normalnie funkcjonuje w rodzinie i społeczeństwie. Powódka ma świadomość swojej choroby, regularnie zażywa leki. W razie pogorszenia się jej stanu zdrowia, powódka zgłasza się do lekarza.

Dowód: dokumentacja medyczna k. 5-17, pisemna i ustna uzupełniająca opinia sądowno-psychiatryczna k. 130-133, k. 166-167, 168, /3 min 17 sek.-16min 13 sek./, zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, zeznania świadka A. D. k. 87-88, przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k. 115-117

Powódka I. Z. zajmowała lokal mieszkalny mieszczący się we W. przy ul. (...). Powódka miała zadłużenie z tytułu czynszu, energii elektrycznej, gazu na łączną kwotę 10 000 zł. Powódka poprosiła syna – pozwanego M. B. (1) – i jego żonę, aby do niej się wprowadzili i pomogli spłacić zadłużenie i partycypowali w bieżących kosztach utrzymania mieszkania. W dniu 1 czerwca 2002r. strony porozumiały się w tej kwestii. W czerwcu 2002r. pozwany wraz z żoną zamieszkał wspólnie z powódką w w/w lokalu. Od tej chwili pozwany regulował czynsz i inne opłaty związane z nieruchomością, w ratach spłacał zadłużenie, zapewniał powódce utrzymanie i opiekę, ponadto, spłacał zadłużenie powódki z tytułu zaciągniętych przez nią kredytów. Pozwany rozpoczął remont mieszkania. Pomiędzy stronami nie dochodziło do żadnych konfliktów. Pozwany i jego żona pilnowali, aby pozwana brała leki.

Dowód: zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, zeznania świadka Z. B. k. 86-87, przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k. 115-117, kserokopia umowy z dnia 1 czerwca 2002 roku k. 50, pisma kierowane do SM (...) k. 51, 52, 53,-55, potwierdzenia wpłat k. 56-59

W roku 2003 powódka zawarła związek małżeński i wprowadziła się do męża. Po rozwodzie powódka zamieszkała u swojej matki i ojczyma.

Dowód: zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, przesłuchanie pozwanego k. 115-117

W dniu 8 maja 2008 roku powódka jako członek spółdzielni mieszkaniowej nabyła odrębną własność lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...). Koszty wykupu mieszkania poniósł pozwany wraz z żoną. Wszelkie formalności z tym związane załatwiał pozwany wraz z żoną.

Dowód: zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, przesłuchanie powódki k. 113-115, umowa przeniesienia własności lokalu mieszkalnego na rzecz członka spółdzielni k. 61-64

W 2008 roku powódka sporządziła testament notarialny, w którym rozporządziła na wypadek śmierci całym swoim majątkiem na rzecz syna – pozwanego M. B. (3).

Dowód: przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k. 115-117, testament k. 76

Na przełomie czerwca i lipca 2009 roku powódka ponownie wprowadziła się do w/w lokalu mieszkalnego. W czasie wspólnego zamieszkiwania pozwany utrzymywał ją. Powódka zajmowała się dzieckiem pozwanego. Relacje między stronami były dobre.

Dowód: zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, zeznania świadka A. D. k. 87-88, przesłuchanie pozwanego k. 115-117

W dniu 3 sierpnia 2009 roku pomiędzy powódką a pozwanym została zawarta w formie aktu notarialnego umowa darowizny, mocą której powódka darowała pozwanemu lokal mieszkalny nr (...) położony we W. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyków prowadzi księgę wieczystą (...) wraz z przynależnym udziałem w częściach wspólnych budynku i w prawie użytkowania wieczystego, objęte księgą wieczystą (...). Pozwany darowiznę tę przyjął. Jednocześnie pozwany ustanowił na rzecz powódki nieodpłatną i dożywotnią służebność mieszkania, polegającą na prawie korzystania przez uprawnioną z całego lokalu mieszkalnego.

W tym czasie stan zdrowia powódka był dobry, zażywała ona leki. Powódka normalnie funkcjonowała, pracowała zawodowo, pomagała pozwanemu w opiece nad dzieckiem.

W dniu 3 sierpnia 2009 roku powódka nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Dowód: umowa darowizny k. 24-26, zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, zeznania świadka Z. B. k. 86-87, zeznania świadka A. D. k. 87-88, przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k. 115-117, dokumentacja medyczna k. 5-17, pisemna i ustna uzupełniająca opinia sądowno-psychiatryczna k. 130-133, k. 166-167, 168, /3 min 17 sek.-16min 13 sek./, zaświadczenie o zatrudnieniu k. 97

We wrześniu 2009 roku pozwany ubiegał się o kredyt, którego zabezpieczeniem miał być przedmiotowy lokal. Pozwany zwrócił się do powódki o zrzeczenie się służebności mieszkania. W dniu 9 września 2009 roku powódka złożyła oświadczenie o zrzeczeniu się służebności mieszkania.

Dowód: przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k.115-117, oświadczenie powódki k. 68

W 2010 roku powódka wyprowadziła się do swojego nowego partnera. Powódka samodzielnie załatwiała wszelkie formalności z tym związane. Następnie powódka zmuszona była wyprowadzić się od konkubenta. Wiosną 2011 roku powódka oświadczyła pozwanemu, że chce odzyskać mieszkanie. Pozwany proponował jej, że najmie dla niej mieszkanie i będzie ponosił wszelkie koszty z tego tytułu. Pozwany zapewniał ją, że zapewni jej pomoc.

Dowód: zeznania świadka M. B. (2) k. 85-86, zeznania świadka Z. B. k. 86-87, zeznania świadka A. D. k. 87-88, przesłuchanie powódki k. 113-115, przesłuchanie pozwanego k. 115-117

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Dokonując ustaleń stanu faktycznego w sprawie Sąd oparł się na dowodach w postaci dokumentów (m.in. dokumentacja medyczna dotycząca powódki, umowa darowizny, oświadczenie o zrzeczeniu służebności mieszkania). Ich autentyczność nie była bowiem kwestionowana przez żadną ze stron w toku postępowania, jak również Sąd nie

znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd uwzględnił również zgodne dowody: zeznania świadków, a to M. B. (2), A. D., Z. B., jak i przesłuchanie strony powodowej i pozwanej. Szczególne znaczenie w sprawie miał przy tym dowód w postaci opinii biegłego z zakresu psychiatrii wraz z materiałami stanowiącymi jej podstawę (opinii pisemnej i ustnej uzupełniającej). Opinia powołanego biegłego, zdaniem Sądu, spełniała wszelkie wymogi w zakresie fachowości i rzetelności. W szczególności, biegły należycie ustosunkował się do wszystkich zarzutów podniesionych przez stronę powodową co do treści opinii i w sposób jasny i logiczny uzasadnił swoje stanowisko w tym względzie. Tak też, Sąd w całości podzielił jednoznaczne i kategoryczne wnioski tej opinii, przyjmując je za własne.

Sąd oddalił wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu psychiatrii na okoliczność tego, jak u powódki objawiają się stany chorobowe oraz na okoliczność czy w okresach choroby – zwłaszcza w okresie maniakalnym – powódka mogła świadczyć pracę. Wskazane okoliczność, zdaniem Sądu, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wnosząc pozew powódka domagała się stwierdzenia nieważności umowy darowizny i ustanowienia służebności mieszkania zawartej w dniu 3 sierpnia 2009 roku (rep. A nr (...)) pomiędzy nią a pozwanym M. B. (1). Żądanie pozwu powódka wywodziła z uregulowań przepisu art. 82 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c..

Jak stanowi przepis art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, Sąd uznał, że powódka zawierając w dniu 3 sierpnia 2009 roku umowę darowizny nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. W sprawie okolicznością bezsporną było, że powódka od wielu lat cierpiała na chorobę psychiczną i leczyła się psychiatrycznie, niemniej, zdaniem Sądu, sam w sobie fakt istnienia u powódki choroby psychicznej nie mógł skutkować nieważnością złożonego przez nią oświadczenia woli. Powódka, składając w dniu 3 sierpnia 2009 roku oświadczenie woli stanowiące składnik umowy darowizny działała w sposób w pełni świadomy i swobodny. Taki wniosek płynął w sposób jednoznaczny z dopuszczonej w sprawie na tę okoliczność opinii sądowo – psychiatrycznej. Dodatkowo, Sąd zwrócił uwagę, że decyzja powódki w przedmiocie darowania pozwanemu w/w lokalu mieszkalnego nie była decyzją nagłą, nieprzemyślaną, wymuszoną. O tym, że powódka od dłuższego czasu miała wolę przeniesienia własności w/w lokalu mieszkalnego na pozwanego świadczył całokształt okoliczności sprawy, w szczególności fakt, iż powódka zaproponowała pozwanemu i jego rodzinie wspólne zamieszkiwanie w tym lokalu w zamian za pomoc i opiekę czy też fakt, iż sporządziła testament, którym rozporządziła na wypadek śmierci całym swoim majątkiem na rzecz pozwanego. Ponadto, Sąd zwrócił uwagę, że w toku przesłuchania powódka przyznała, że wiedziała na czym polega umowa darowizny, jakie są skutki tego aktu.

W tej mierze zwrócić należało uwagę, że w toku postępowania powódka w istocie nie kwestionowała swojego oświadczenia stanowiącego element zawartej z pozwanym umowy darowizny, a kwestionowała swoje oświadczenie woli, którym zrzekła się przysługującej jej służebności mieszkania (powódka twierdziła bowiem, że nie zdawała sobie sprawy z tego, że zrzeka się praw do mieszkania, że zostanie „bez dachu nad głową”). W pozwie powódka domagała się natomiast stwierdzenia nieważności wskazanej umowy darowizny, nie zaś innego aktu – tj. oświadczenia woli, którym zrzekła się służebności mieszkania, w toku postępowania powódka nie zmieniła też żądania. Sąd orzekając w sprawie był związany żądaniem pozwu.

Wobec powyższego powództwo podlegało oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach zostało oparte na przepisie art. 102 k.p.c. Sąd uznał, że w niniejszej sprawie - mając na uwadze przede wszystkim charakter dochodzonego roszczenia, fakt, iż stronami postępowania były osoby blisko ze sobą spokrewnione, nie pozostające ze sobą w jakimkolwiek konflikcie, a ponadto uwzględniając sytuację powódki, w tym

jej chorobę - zachodziły okoliczności szczególnie uzasadniające odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego, na które składały się koszty zastępstwa prawnego.